

ЗМІСТ МОНОГРАФІЇ

Передмова (*Альфредас Бумблаускас, Генуте Кіркенє, Ігор Скочиляс*).....

Prologium:

Монаша спільнота василіян у публічному просторі Вільна (*Ігор Скочиляс*).....

Частина I

ВІЛЬНЮС ЯК МІСЦЕ ЗУСТРІЧІ СХІДНОГО І ЗАХІДНОГО ХРИСТІЯНСТВА

Розділ 1. „Civitas Ruthenica” XIV–XVI століть

Православна Ойкумена серед язичників і католиків (*Дарюс Баронас*).....

Між Сходом і Заходом.....

Троє віленських мучеників.....

Православні серед іншівірців.....

Унійна ідея та її литовська рецепція (*Генуте Кіркенє*).....

Становище православної спільноти ВКЛ у XV столітті.....

Концепція Оскара Галецького та її сучасна інтерпретація.....

Моделі впровадження унії за часів Казимира IV Ягеллончика.....

„Екуменічні” тенденції на переломі XV–XVI століть.....

Унійні епізоди після 1503 р.: дух поєднання чи неоформлений процес?.....

Князь Костянтин Острозький та його фундації (*Генуте Кіркенє, Ігор Тесленко*).....

Князь Костянтин Острозький.....

Митрополит Йосиф II (Солтан) і Віленський собор 1509–1510 років.....

Заборона будувати церкви у ВКЛ.....

Фундації Острозького у Вільні.....

Slavia Orthodoxa: криза й оновлення (*Леонід Тимошенко*).....

Культурно-релігійне оновлення православних русинів у ВКЛ.....

Вільно як „Civitas Ruthenica”.....

Православний монастир Св. Трійці (*Леонід Тимошенко*).....

Спільнота ченців та її взаємини з міським соціумом.....

Правовий статус у ВКЛ.....

Розділ 2. *Slavia Unita* XVII–XVIII століть

Дві „Русі” та релігійна полеміка (*Леонід Тимошенко*).....

Православно-унійне протистояння та запровадження унії у Вільні.....

Релігійна полеміка віленських русинів.....

Святотроїцький унійний монастир і реформа 1617 року

(*о. Павло Кречун ЧСВВ, о. Василь Парасюк ЧСВВ*).....

Йосафат (Кунцевич) та перша чернеча спільнота уніатів

у Святотроїцькому монастирі.....

Йосиф (Велямин Рутський) і реформа руського монашества.....

Заснування Василіянського чину.....

Московська окупація та василіянське відродження (*Ігор Скочиляс*).....

Напередодні „Потопу”.....

Захоплення Вільна в серпні 1655 року,

доля святотроїцьких василіян і профанація унійної обителі.....

Присяга на вірність московському цареві та практики

перехресування русинів-католиків.....	
Повернення василіян до звільненого міста. Конфлікт з православним монастирем Св. Духа.....	
Конфесіоналізація та василіянське відродження.....	
„Коротке” XVIII століття (<i>Ігор Сковчиляс, Юліана Татьяніна</i>).....	
Пам’ять про минуле на сторожі автономних прав обителі.....	
„Лихі часи”: війни, епідемії, пожежі та внутрішні міжусобиці.....	
Матеріальний статус.....	
Земельні володіння та господарська діяльність.....	
Монаші молитви за спасіння душ (<i>Оксана Вінниченко</i>).....	
Василіянський монастир як місце молитви.....	
Благочестиві фундації та заповіді ктиторів.....	
Релігійні мотиви тестаторів.....	

Розділ 3. В імперському контексті (XIX століття)

Обитель як освітня корпорація (<i>Вадим Ададуров</i>).....	
Адаптація до російського правління.....	
Едукаційна діяльність.....	
Економіка монастиря (<i>Вадим Ададуров</i>).....	
Закриття (<i>Вадим Ададуров</i>).....	
Адаптація до російського правління.....	
Конфлікт з владикою Йосифом (Семашком).....	
Переведення православної семінарії та занепад обителі.....	
Синодальне поглинання.....	

Частина друга

СВЯТОТРОЇЦЬКА СВЯТИНЯ У ВІЛЬНЮСІ

Розділ 1. Образи та інституції

Образи в літературі XVII століття (<i>Мінтаутас Чюрінскас</i>).....	
Живі свідчення сучасників.....	
„Ротра Casimigiana” (1604) та інші урочистості в описах процесій у Вільні.....	
Cunseviciana (Кунцевичіана): найраніші джерела.....	
Життєпис Йосифа (Веляміна Рутського) 1640 року.....	
Історичні відомості, наведені Альбертом Віюком-Кояловичем (1650).....	
Перебування мощей блаж. Йосафата у Вільні (1667).....	
„Символічні образи життя і смерті блаженного Йосафата Мученика” Анджея Млодзяновського (1675).....	
Історія й символіка каменя на церковному подвір’ї.....	
Братство (<i>Леонід Тимошенко</i>).....	
Братський рух у Київській митрополії в добу релігійного оновлення.....	
Організаційне об’єднання мирян при монастирському храмі Пресв. Трійці.....	
Віленські братчики та їхня заангажованість у церковних реформах.....	
Культурно-освітні ініціативи.....	
Жіноча обитель (<i>Олег Дух</i>).....	
Правові засади.....	
Заснування жіночої обителі та матеріальні підстави її існування.....	
Жіночий монастир у другій половині XVII – XVIII ст.	
Жіноча обитель наприкінці XVIII – у першій третині XIX ст.	
Бібліотека (<i>Іван Альмес</i>).....	
Історія формування.....	
Розташування й організація бібліотеки.....	

Обсяг бібліотечних фондів.....	
Репертуар книг.....	
Друкарня (<i>Іван Альмес</i>).....	

Розділ 2. Архітектурно-меморіальний комплекс

Архітектурний ансамбль (<i>Рута Яноненс</i>).....	
Перші будівлі й мури.....	
Василіяни та перебудови ансамблю в XVII столітті.....	
Пожежі й реконструкції монастиря у XVIII столітті.....	
Перебудови після скасування унії.....	
Некрополь та його археологічні дослідження (<i>Альбінас Кунчевічюс, Мартинас Якуліс, Юстіна Козакайте, Витауте Лукишенс</i>).....	
Археологічні дослідження крипти.....	
Коли промовляють померлі: антропологічно-історичні студії.....	
Поховання та знахідки.....	

Epilogus. Лабіринти пам'яті

Українська перспектива (<i>Ігор Скочиляс</i>).....	
„Відкриття Литви”.....	
Історіографічний дискурс.....	
Київська митрополія як третій партнер Республіки Обох Народів.....	
Литовська перспектива (<i>Альфредас Бумблаускас</i>).....	
Нові відкриття.....	
Від „Civitas Ruthenica” до переосмислення унії.....	
Східне християнство і культурна пам'ять: перспективи.....	

Ілюстрації	
-------------------------	--

ВИСНОВКИ	
-----------------------	--

ДОДАТКИ	
----------------------	--

<i>Додаток 1. Архимандрити Віленського василіянського монастиря XVII–XVIII ст. (уклав Ігор Скочиляс)</i>	
<i>Додаток 2. Настоятелі (ігумени) Віленського василіянського монастиря XVII – першої половини XIX ст. (уклав Ігор Скочиляс)</i>	

Summary	
----------------------	--

Резюме	
---------------------	--

Перелік джерел, з яких використано ілюстрації	
--	--

Автори	
---------------------	--

Список скорочень	
-------------------------------	--

Бібліографія	
---------------------------	--

Іменний покажчик	
-------------------------------	--

Географічний покажчик	
------------------------------------	--